

NÁZEV	Stanovisko SP ČR k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se vytváří rámec pro prověřování přímých zahraničních investic do Evropské unie
DATUM ZVEŘEJNĚNÍ	1. června 2018
KONTAKTNÍ OSOBA	Pavel Fára, Olga Rozsivalová
TELEFON	225 279 405, 225 279 407
E-MAIL	pfara@spcr.cz, orozsivalova@spcr.cz

Politický kontext:

V diskusním dokumentu ze dne 10. května 2017 o využití potenciálu globalizace vyjádřila Komise rostoucí obavy z toho, že strategické evropské společnosti v oblasti klíčových technologií jsou v rostoucí míře skupovány zahraničními investory, kteří často nemají transparentní strukturu a jejichž zájmy nemusí být jen čistě obchodní. Tyto obavy vyvolaly diskusi o tom, zda je stávající regulační rámec vhodný a dostatečný. Evropský parlament Komisi vyzval, aby spolu s členskými státy sledovala přímé zahraniční investice třetích zemí do evropských strategických odvětví, infrastruktury a technologií klíčových pro budoucí vývoj, konkurenceschopnost a bezpečnost.

V projevu o stavu Unie v roce 2017 zaznělo, že v některých případech může zahraniční investor usilovat o strategická aktiva, umožňující řídit nebo ovlivňovat evropské podniky, jejichž činnost je kriticky důležitá pro naši bezpečnost a veřejný pořádek. Spadá sem činnost spojená s provozem nebo poskytováním kritických technologií, infrastruktury, vstupů do další výroby, nebo citlivých informací. Zvláště akvizice takové firmy státem vlastněnou nebo ovládanou zahraniční společností může způsobit, že tato třetí země bude v dané strategické oblasti aktivní na úkor technologického rozvoje EU a může také ohrozit bezpečnost nebo veřejný pořádek. Zároveň je třeba vzít v úvahu, že v řadě zemí jsou akvizice a investice ze strany evropských firem – a to nejen ve strategických odvětvích – předmětem přezkumů a schvalování ze strany státních či jiných orgánů. Evropské firmy jsou tak z hlediska obchodních pravidel v nevýhodě.

Evropská komise tedy předložila 13. září 2017 návrh legislativního textu, jehož cílem je vznik evropského rámce pro prověřování přímých zahraničních investic s ohledem na výše popsané hrozby. Přesnou podobu přezkoumání investice a případné rozhodnutí o jejím zablokování ponechává návrh v pravomoci členských států. EK by měla provádět pouze screening investic do projektů „evropského zájmu“. Návrh počítá také s aktivním sdílením informací o prověřovaných zahraničních investicích ve vybraných sektorech mezi EK a členskými státy. Fakticky tedy nenařizuje státům, které kontrolní mechanismus nemají, aby ho vytvořily, ale požaduje od nich informace v rozsahu, ve kterém je zřejmě stát jiným způsobem nezíská. Čeští sousedé Německo, Polsko i Rakousko již podobný mechanismus zavedený mají (v EU celkem 12 zemí).

V Radě se návrhem zabývá Pracovní skupina pro obchodní otázky (WPTQ). V Evropském parlamentu byl návrh jako gesční výbor přidělen Výbor pro mezinárodní obchod (INTA). Ten dne 28. května 2018 návrh schválil a podpořil zásadní rozšíření seznamu „kritických sektorů“, vč. např. médií, volební infrastruktury, datových analýz, zemědělské půdy, sportovních zařízení, sázkových systémů, biomedicíny nebo automobilového průmyslu. Takové rozšíření ale Evropská rada, doufejme, nepodpoří. Očekává se, že spíše odsouhlasí návrh blízký původnímu textu Komise. Trojstranné rozhovory mezi EP, EK a Evropskou radou mají být zahájeny 10. července.

Obecně k návrhu nařízení:

EU se může pochlubit jedním z nejotevřenějších investičních režimů na světě, což s sebou pochopitelně přináší určitá rizika. Proto **SP ČR navrhované nařízení v zásadě vítá. SP ČR oceňuje, že se Komise věnuje otázce investičního prostředí** a že si uvědomuje význam přímých zahraničních investic (FDI), které v době globalizace představují důležitý zdroj pro růst, zaměstnanost a inovace. Kladně lze hodnotit rovněž fakt, že posuzování a rozhodování o FDI zůstává v rukou členských států a že se návrh EK dotýká pouze otázek bezpečnosti a veřejného pořádku.

SP ČR vítá, že Komise z odůvodnění návrhu vyloučila jakékoli zmínky o reciprocitě. V poslední době se kontrola zahraničních investic ve světě zpřísňuje, narovnání obecných pravidel obchodní soutěže je proto v pořádku. Nicméně nařízení EU opírající se o princip reciprocity ve smyslu přístupu na trh by byl podle SP ČR špatný a nebezpečný. Evropská kontrola investic je ospravedlnitelná pouze v rámci ochrany hodnot typu bezpečnost nebo veřejný pořádek, nikoli cílů průmyslové a obchodní politiky. Pro ty máme k dispozici jiné nástroje – ať už multilaterální, nebo bilaterální. EU by se proto podle SP ČR měla vyvarovat roztáčení spirály investičního protekcionismu.

Z pohledu byznysu přináší návrh rovněž řadu dalších rizik. Pokud mechanismus vznikne, je třeba zajistit, aby byl nediskriminační, respektoval proporcionalitu, transparentnost a nebyl v rozporu s mezinárodními závazky a pravidly vnitřního trhu. Samostatnou kapitolou je pak slučitelnost s obchodními dohodami, které EU uzavírá se třetími zeměmi a kompatibilita s dalšími mezinárodními závazky. Určitou hrozbou je i růst administrativní zátěže, kdy stát bude dotazovat firmy v případech, kde nedokáže svou povinnost reportovat splnit jinak.

Hlavní rizika:

- riziko pomalejší realizace investic a nejednotného fungování vnitrostátních prověřovacích mechanismů vedoucí ke sporům mezi jednotlivými státy EU, které si v lákání investorů konkurují,
- zvýšená administrativní či finanční zátěž pro firmy i pro stát (zřízení národních kontaktních míst),
- možný vznik prostoru pro korupční jednání,
- možné zvýšení státních zásahů do rozhodování firem a omezení svobody podnikání,
- možné selhání ochrany citlivých dat spojené s jejich únikem do rukou konkurentů,
- možné zneužití mechanismu k posilování neopodstatněného státního protekcionismu,
- nejasné definice bezpečnosti, veřejného pořádku, kritických infrastruktur, kritických technologií a kritických vstupů,

Připomínky k návrhu:

Je třeba velmi přesně definovat odvětví, kterých se opatření má týkat, a brát v úvahu, že se technologie a jejich význam v čase čím dál rychleji mění. Snížení zneužitelnosti mechanismu by rovněž pomohlo, kdyby se návrh **nevztahoval na investice bez rozlišení jejich objemu.**

Jedná se o citlivý problém, postavený na hledání rovnováhy mezi volným pohybem kapitálových prostředků a zachováním práva státu na oprávněnou regulaci za účelem ochrany vlastní bezpečnosti. **EU a její členové nesmí omezováním investičních toků snížit svoji konkurenceschopnost a podvázat příliv kapitálu.**

SP ČR zdůrazňuje nutnost respektování klíčových principů, kterými jsou transparentnost (*mj. jasná a jednoduchá pravidla aplikace*) a předvídatelnost opatření (*mj. jasný časový rámec*), proporcionalita odpovídající povaze chráněného veřejného zájmu a princip odpovědnosti a dohledu, který bude bránit snadnému zneužití mechanismu (*mj. omezení politických tlaků na státy, které se svobodně rozhodnou neřídit se nezávazným doporučením Komise v této oblasti*).

Mnohé významné světové ekonomiky uvnitř i mimo EU již takovým mechanismem disponují. Jedná se například o legislativní úpravy v Německu nebo Rusku. Doporučujeme zkoumat a zužitkovat zkušenosti z fungování takových úprav, například v oblasti definic odvětví a chráněných zájmů, a vyhnout se tak případným dalším problémům. **Dále doporučujeme větší zapojení byznysu do evropského rozhodování o otázkách aplikace nařízení**, neboť jeho připomínky budou pro nastavení optimálního regulačního rámce podle našeho názoru nepostradatelné.

Svaz průmyslu a dopravy ČR bude v nadcházejícím období problematiku dále podrobně sledovat s cílem eliminovat či významně omezit identifikovaná rizika. Při tom se bude opírat mj. o výsledky průzkumného šetření mezi českými i nečlenskými firmami ke *screeningu FDI*, který v květnu 2018 zpracoval (viz příloha Stanoviska – PPT prezentace a rozbor výsledků).